

De Actualiteit van Solidaire Economie in Nederland

Inleiding door Lou Keune - *Vóór de Verandering*

Vandaag de tweede Landelijke Dag van Alternatieven. Vorig jaar rond deze tijd was de eerste. Toen bleek veel animo om te werken aan economische alternatieven. Alternatieven voor het neoliberale beleid zoals wij dat o.a. in Nederland kennen, maar ook voor ons dagelijks handelen. Een solidaire of duurzame economie kunnen wij nu al gestalte geven, hoe bescheiden onze mogelijkheden ook lijken.

De noodzaak voor een andere economie wordt alsmaar groter. Wij, Nederlanders en andere bewoners van deze aardbol, worden dag in dag uit overvallen met voorstellen en maatregelen die ons actuele bestaan maar ook onze toekomst en die van het hele ecosysteem bedreigen. En wat lost dat beleid nu op?

-Bijv. de druk van het kabinet om langer te werken: moeten onze Vietnamese collega's dan 80 uur per week gaan werken?

-Of het voornemen om de vennootschapsbelasting verder te verlagen om buitenlandse bedrijven binnen te halen/houden: dat gebeurt al wereldwijd (zie o.a. onderzoek van de ILO), moet die belasting dan maar gaan verdwijnen, en alleen arbeidskracht en de natuur belast worden?

-Of het alsmaar streven naar verdere economische groei: moet de overbelasting van de natuur nog verder vergroot worden, en is dat dan geen economische achteruitgang?

Wij, bewoners van deze wereld, worden steeds meer met elkaar en met de natuur in concurrentie gebracht. En dat allemaal onder de verwachting dat als de "vrije" markt zijn gang kan gaan het allemaal goed komt. Want, aldus dit geloof, het streven naar winstmaximalisatie en de daarmee samenhangende concurrentie lost alles op. Dat is de neoliberale droom. Maar wat komt er van die droom terecht? Kijk naar het steeds verder opvoeren van eisen aan het menselijk bestaan, de verregaande overbelasting van de natuur, de groeiende ongelijkheid, de daarmee samenhangende marginalisering van miljarden mensen. Tja, de "Vrije" markt, Eduardo Galeano heeft al 12 jaar geleden bij de "viering" van 500 jaar Columbus verzucht: "Daar hebben wij al 500 jaar ervaring mee, zie wat er van gekomen is."

Ons gaat het er vandaag om onze kritiek op het heersende stelsel aan te scherpen. Maar het gaat ons vooral om hoe het, zeker in economisch opzicht, anders kan. Wij willen een samenleving waarin de behoeften en de behoeftebevrediging in evenwicht komen met de beschikbare menselijke en natuurlijke mogelijkheden. Wij willen dat mens- en natuurwaarden voorop komen te staan en dat dit leidend principe wordt in de economie. Wij willen samenwerken in plaats van concurrentie. En wij geloven nog in de droom die Herman Gorter meer dan een eeuw geleden verwoordde in zijn: "Mei, een gedicht". Wij laten ons niet vangen in het cynisme van de heersende economie

-waarbij een dienst voor een ander tot een "product" wordt verkleind,

-waar mensen tot productiefactor worden verengd,

-waar anderen die door de internationale concurrentie worden gemarginaliseerd tot abstracties worden gemaakt,

-waar veel van waarde niet meetelt,

-en veel van waardeloosheid tot waar verheven.

Maar ook is duidelijk dat nog veel gedaan moet worden. Zo bleek in de cyclus van vier workshops solidaire economie die wij dit jaar hebben gehouden, dat nog veel onduidelijk is, dat wij economische analyse instrumenten moeten ontwikkelen om die andere economie verder te ontwikkelen. Wat beschouwen wij nu wel of niet als solidaire economie, welke criteria hanteren wij daarbij? Hoe moet dan wel beslist worden, op welke gronden? Goede bedoelingen en spontaniteit zijn voorwaarden voor een betere samenleving maar niet genoeg en soms zelfs verkeerd. En het gevaar van dogmatisme ligt steeds op de loer: moeten wij, om maar eens een ander voorbeeld te noemen, concurrentie altijd en in alles vermijden? Of zitten er ook goede en gezonde kanten aan deze menselijke drijfveer? En, nog zo'n onderwerp, is het bedenken van een andere economie, en het anders handelen in de praktijk van alle dag, genoeg? Nee dus, want zonder de noodzaak van machtsvorming onder ogen te zijn kunnen wij verzanden in nieuwe diasporas.

Sinds de Landelijke Dag van Alternatieven van 2003 hebben wij binnen het kader van het project *Vóór de Verandering – Alternatieven voor het Neoliberalisme* veel werk proberen te verzetten. Zo hebben wij met collega's actief in andere onderdelen van de Andersglobaliseringsbeweging, na een zeer actieve periode van kritiek leveren en verzet plegen rond de WTO conferentie in Cancún, ons de vraag gesteld: "Hoe zou een ander wereldhandelsbeleid eruit kunnen zien?" Dat heeft geleid tot een flink pakket van voorstellen die ook vandaag hier te vinden zijn. Één daarvan wil ik er uit lichten. Ons voorstel is om, hoe je de wereldhandel ook zou willen inrichten, je vóór alles die bijna drie miljard mensen die het nu met minder dan 2 dollar per persoon per dag moeten stellen, bestaanszekerheid zou moeten garanderen. Een lager minimum dan die 2 dollar is haast niet voor te stellen, wat wij voorstellen is dus zeer bescheiden. Maar laten wij daar maar eens mee beginnen. Het zal een lieve cent kosten, volgens mijn berekening zo'n duizend miljard dollar per jaar, en wij Nederlanders zouden gemiddeld zo'n 4 % extra belasting moeten betalen. Maar wat stelt die 4 % eigenlijk voor? Niet meer dan onze gemiddelde welvaarts groei over de laatste 5 à 6 jaar. Trouwens, wij zullen *so wie so* moeten consuminderen, ons gemiddeld beslag op de biologische capaciteit van de aarde is al het dubbele van wat beschikbaar is, wij moeten toch al die kant op.

Wat ons te doen staat is niet mis. Maar het is ook niet zo dat alles nog gedaan moet worden. In de laatste twee eeuwen is veel bereikt, en ondanks de terugval die wij nu in deze neoliberale tijd ondergaan zijn er velen op veel plekken in de wereld die werken aan een betere samenleving. Wij zijn onderdeel van een historisch proces van emancipatie. Velen zijn ons daarin voor gegaan, velen zijn nu actief en velen zullen volgen.